U.G. 3rd Semester Examination - 2019

SANSKRIT

[PROGRAMME]

Course Code: SANP-CC-T-III

Full Marks: 60

Time: $2\frac{1}{2}$ Hours

The figures in the right-hand margin indicate marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

- Answer any ten questions: 2×10=20
 যে-কোনো দশটি প্রশ্নের উত্তর দাও :
 - a) What is Viskambhaka? Where is it found in the drama Abhijñānaśakuntalam?
 বিষ্ণন্তক কি? 'अभिज्ञानशकुन्तलम्' নাটকের কোথায় বিষ্ণন্তক আছে?
 - b) What is the name of Vidūṣaka in the drama Svapnavāsavadattam?
 'स्वप्नवासवदत्तम्' নাটকে বিদূষকের নাম কি?
 - c) Mention the name of the word used in place of সম্বাৰনা in the dramas of Bhāsa.
 ভাস তাঁর নাটকগুলিতে প্রস্তাবনার পরিবর্তে কোন্ শব্দটি ব্যবহার করেছেন?
 - d) What is meant by 'নান্दी'? 'নান্दी' বলতে কি বোঝায়?
 - e) What is 'নাटक' according to विश्वनाथ:? বিশ্বনাথ মতে 'নাटक' বলতে কি বোঝায়?
 - f) Why did Padmāvatī go to the hermit-house? পদ্মাবতী কেন তপোবনে গিয়েছিলেন?

[Turn Over]

- g) What are the eight forms of the Lord Śiva mentioned in the নান্दী ফলা ক of the 'अभिज्ञानशकुन्तलम्'? অভিজ্ঞানশকুন্তলের নান্দী শ্লোকে শিবের আটটি মূর্তি কী কী?
- h) ''यावत् अहम् अपि तस्य मङ्गलसमालभ्यानि विरचयामि।''— Who was the speaker? When it was uttered? ''यावत् अहम् अपि तस्य मङ्गलसमालभ्यानि विरचयामि।''— উক্তিটির বক্তা কে? কখন এই কথা বলা হয়েছিল?
- i) ''इयमघिकमनोज्ञा वल्कलेनापि तन्वी''—Who uttered this and in which context? ''इयमघिकमनोज्ञा वल्कलेनापि तन्वी''—উক্তিটি কে, কোন্ পরিপ্রেক্ষিতে করেন?
- j) ''अतीत्य हरितो हरींश्च वर्तन्ते वाजिन:।''—Who said this and to whom? ''अतीत्य हरितो हरींश्च वर्तन्ते वाजिन:।''—কে, কার প্রতি এই উক্তিটি করেন?
- k) "असाधुदर्शी खलु तत्रभवान् काश्यप:।"—Who is the speaker here? What is the other name of 'काश्यप:'?
 "असाधुदर्शी खलु तत्रभवान् काश्यप:।"—এখানে বক্তা কে? কাশ্যপের অন্য নাম কি?
- What is meant by 'आकाशभाषित' and 'प्रवेशक'?
 'आकाशभाषित' এবং 'प्रवेशक' বলতে कि বোঝায়?
- m) Who was Vāsavadattā? বাসবদত্তা কে ছিলেন ?
- n) ''चरित्रं राक्षितुं मे भिगन्या:''—Who is the speaker? Why did the speaker make this remark? ''चरित्रं राक्षितुं मे भिगन्या:''—এই উক্তিটির বক্তা কে? বক্তা কেন এইরূপ উক্তি করেছেন?

- o) Which God is praised in the নান্दীश्लोक: of Svapnavāsavadattam?
 'स्वप्नवासवदत्तम्' নাটকের নান্দী শ্লোকে কোন্ দেবতার স্তুতি করা হয়েছে?
- 2. Answer any **four** questions: 5×4=20 যে-কোনো চারটি প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ
 - a) Translate into Bengali or English (any one): সংস্কৃত থেকে বাংলা অথবা ইংরাজিতে অনুবাদ কর ঃ (যেকানো একটি)
 - सरित्रमनुविद्धं शैवलेनापि रम्यं मिलनमिप हिमांशोर्लक्ष्मर्लक्ष्मीं तनोति। इयमधिकमनोज्ञा वल्कलेनापि तन्वी किमिव हि मधुराणां मण्डंनं नाकृतीनाम्।।
 - ii) प्रद्वेषो बहुमानो वा सङ्कल्पादुपजायते।भर्तृदाराभिलाषित्वादस्यां मे महती स्वता।।
 - b) Explain in Sanskrit or Bengali (any one): সংস্কৃত অথবা বাংলায় ব্যাখ্যা কর (যে-কোনো একটি) ঃ
 - i) कालक्रमेण जगतः परिवर्तमाना। चक्रारपङ्किरिव गच्छित भाग्यपङ्किः।।
 - ii) शान्तमिदमाश्रमपदं स्फुरति च वाहुः कुतः फलमिहास्य। अथवा भवितव्यानां द्वाराणि भवन्ति सर्वत्र।।
 - c) ''गुणवते कन्यका प्रतिपादनीया''—What is the significance of this saying? ''गुणवते कन्यका प्रतिपादनीया''—উক্তিটির তাৎপর্য কি?
 - d) Bring out the dramatic significance of the elephant episode at the end of the first act of the Abhijñānaśakuntalam.

 'अभिज्ञानशकुन्तलम्'-এর প্রথম অঙ্কের শেষে হস্তী উপাখ্যানের

347/Sans.

[3]

নাটকীয় তাৎপর্য ব্যাখ্যা কর।

[Turn Over]

- e) Write short notes on: (any two)

 गिका लाथ : (य-काना मू'ि) :

 पूर्वरङ्ग, नेपथ्य, सूत्रधार, विदूषक
- f) Who was यौगन्धरायण:? What role did he play in the drama Swapnavāsavadattam?
 যৌগন্ধরায়ণ কে? 'स्वप्नवासवदत्तम्' নাটকে তাঁর ভূমিকা কিছিল?
- Answer any two questions: 10×2=20

 যে-কোনো দু'টি প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ
 - a) Prepare a note on the post Kālidāsa dramas in classical Sanskrit literature.
 সংস্কৃত ধ্রুপদী সাহিত্যে কালিদাসোত্তর দৃশ্যকাব্য সম্পর্কে একটি প্রবন্ধ প্রস্তুত কর।
 - b) ''काव्येषु नाटकं रम्यं नाटकेषु शकुन्तला। तत्रापि च चतुेर्थोऽ ङ्कस्तत्र श्लोकचतुष्ट्यम्''।। —Explain the statement. ''काव्येषु नाटकं रम्यं नाटकेषु शकुन्तला। तत्रापि च चतुेर्थोऽ ङ्कस्तत्र श्लोकचतुष्ट्यम्''।। —উक्षिष्टि गुाशा कत्र।
 - c) Give a note on Bhāsa and his works. নাট্যকার ভাস এবং তার রচনা সম্পর্কে বিস্তৃত আলোচনা কর।
 - d) Summarise the incidents of the first Act of the drama Swapnavāsavadattam.

 'स्वप्नवासवदत्तम्' নাটকের প্রথমাঙ্কের ঘটনাবলির সংক্ষিপ্তসার লেখো।